

Krátké ohlédnutí za třicetiletou historií Časopisu pro právní vědu a praxi

Jaromír Tauchen*

Třicet let existence Časopisu pro právní vědu a praxi, které si připomínáme v tomto roce, představuje významné jubileum a umožňuje tak ohlédnout se za tři dekády trvající historie tohoto brněnského právnického časopisu. Z dnešního pohledu jsou obzvláště zajímavé jeho začátky a raná léta, kterým je v dalších řádcích věnována zvláštní pozornost.

Když byla na konci šedesátých let obnovena brněnská právnická fakulta, vyvstalo v dalších letech volání po vlastním fakultním periodiku, ve kterém by učitelé fakulty mohli publikovat výsledky své vědecké činnosti, neboť možnosti publikace v celostátních právnických periodikách byly tehdy ve srovnání s dnešní dobou přece jen omezenější. V roce 1972 byl založen Sborník prací učitelů právnické fakulty v Brně s periodicitou jednou ročně, v osmdesátých letech byl již vydáván jen nepravidelně; poslední číslo vyšlo v roce 1987.

Po společenských a politických změnách provedených po listopadu 1989 tedy brněnská právnická fakulta vlastním periodikem nedisponovala. Počátkem devadesátých let byl mezi akademiky pocitován nedostatek časopisů s teoreticko-právním zaměřením. Mezi takové časopisy náležely fakticky jen časopis Právník či slovenský Právny obzor. V roce 1993 proto vedení brněnské právnické fakulty rozhodlo, že svou prestiž v publikační oblasti zvýší vydáváním vlastního odborného právnického časopisu, kterým se stal Časopis pro právní vědu a praxi (ČPVP). Jeho název nebyl zvolen náhodně – podle jeho zakladatelů se neměl stát pouze časopisem teoretickým, nýbrž kromě akademické sféry měl sloužit i právní praxi. Učitelé fakulty tak v době zásadní přeměny právního řádu dostali možnost, aby se na jeho stránkách vyjádřili k aktuálním otázkám, které řešila právní věda i praxe. Počátkem devadesátých let byla do moravské metropole umístěna sídla Nejvyššího soudu a Ústavního soudu a Brno se tak mělo stát díky novému genui loci centrem právnické obce. Časopis pro právní vědu a praxi měl podle tehdejších představ sehrát při uskutečňování těchto aspirací důstojnou roli.¹

V lednu 1994 konstatoval děkan Jiří Kroupa na slavnostním zasedání Vědecké rady Právnické fakulty MU, že se časopis „setkal s velkým zájmem veřejnosti a má šanci stát se významným

* Doc. JUDr. Bc. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M. Eur.Int., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Department of the History of the State and Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: Jaromir.Tauchen@law.muni.cz / ORCID: 0000-0001-9400-9484 / Research ID: 55503028200

¹ KROUPA, J. Editorial. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 1993, roč. 1, č. 1, s. 3. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/10486>

komunikačním prostředkem právnické fakulty s teoretiky i praxí“.² Časopis začal nejprve vycházet jako pololetník, a jelikož jeho založení spadalo do doby, kdy fakulta masově podporovala ediční činnost, zvýšila se v roce 1994 periodicita na šest čísel ročně. V polovině devadesátých let byly na fakultě založeny ještě další dva časopisy: *Orbis Iuris Romani: Journal of Ancient Law Studies* a *Ročenka evropského práva*. Oba však po několika letech zanikly a Časopis pro právní vědu a praxi založený v roce 1993 se tak stal nejdéle vydávaným periodikem brněnské právnické fakulty.

Ekonomické obtíže právnické fakulty v polovině devadesátých let se projeví i výrazným omezením ediční činnosti, a tudíž i snížením periodicity na čtyři čísla ročně a omezením počtu publikovaných článků v každém čísle. S postupem doby však prestiž časopisu upadala, neboť se nepodařilo zajistit, aby v něm publikovali renomovaní autoři z mimofakulního prostředí. Renomé časopisu poškodily také některé nedostatky v redakční práci.³ O nedobře odvedené ediční práci svědčí např. ročník 1996, v jehož číslech lze narazit na celou řadu nejednotností.

S velmi pozitivním ohlasem se v prvních několika ročnících časopisu setkala publikování textu přednášek zahraničních profesorů pronesených na půdě právnické fakulty.⁴ Když na fakultě hostovala osobnost ze zahraničí, byla oslovena, aby dodala do ČPVP svůj článek, který byl následně přeložen do češtiny a publikován.

Lze říci, že si časopis první dekádu po svém založení hledal svůj formát a směřování, které se následně ustálilo. V dalším období již v ČPVP nenalezneme např. pravidelné informace o titulech z edičního plánu právnické fakulty, reklamu či literární útvary, které zdánlivě s odborným právnickým časopisem neměly nic společného, jako byla informace nadace pro prevenci rakoviny.

Kvalita publikovaných příspěvků šla ruku v ruce s tím, jak se s postupem doby zvyšovaly nároky na vědu a vědeckou práci. Zásadní krok k dosažení kvality představovalo zavedení oponentního posuzování publikovaných příspěvků. Renomé časopisu se začalo postupně znovu navracet, až dosáhlo míry, které požívá dnes.

Základní rubriky časopisu tvořily odborné články a aktuality pro právní praxi, ve kterých byly publikovány odborné studie, i když ne všechny příspěvky otištěné v těchto dvou základních rubrikách v devadesátých letech je možné za odborné studie skutečně označit. Aktuality pro právní praxi měly zpočátku pouze krátkou a informativní formu. Odborná pojednání byla publikována i v rubrice Právní historie a současnost, Studentské příspěvky,

² KROUPA, J. Projev děkana Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně na zasedání vědecké rady dne 24. ledna 1994. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 1993, roč. 2, č. 2, s. 6. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/10436>

³ Jako příklad lze uvést článek Jana Spáčila *K otázce pozitivního a nadpozitivního práva* publikovaný v č. 3/1996, který obsahoval na 70 tiskových chyb, jež v některých případech rušily i smysl textu. Protože se tyto chyby nevyskytovaly v dodaném rukopisu autora a vysázený text nebyl redakcí zaslán autorovi ke korektuře, musela pak být opravená verze článku společně s omluvou v časopise otištěna znovu v následujícím roce – A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A III, kart. 13 – Dopis Jana Spáčila adresovaný předsedovi redakční rady Josefu Fialovi ze 7. ledna 1997.

⁴ A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A III, kart. 11 – Zápis ze zasedání kolegia děkana Právnické fakulty MU z 19. prosince 1994, s. 4.

Doktorandské příspěvky či Příspěvky ze zahraničí, ve které vycházely překlady článků zahraničních autorů. Mezi další části časopisu náležely Recenze a anotace, Zprávy z vědeckého života, Polemika, Odborná stanoviska, Nekrolog či Výročí. Některé rubriky v průběhu doby zanikly, zatímco jiné se staly integrální a stálou součástí časopisu. Dlouhá léta se v časopise objevovala každoročně bibliografie knih a článků s lidskoprávní tematikou, které vyšly v předcházejícím roce.

Podíváme-li se zpětně na tematické zaměření publikovaných příspěvků, můžeme konstatovat, že pocházejí ze všech právních odvětví, ať se již jedná o disciplíny teoretické, historickoprávní či pozitivněprávní. Řada článků publikovaných v prvních ročnících časopisu se věnovala různým aspektům ryzí nauky právní, což byl projev snahy fakulty navázat na své prvorepublikové tradice normativní teorie. Nalezneme zde příspěvky např. od Oty Weinbergera či Clemense Jablonera nebo životopisné medailony mnohých prvorepublikových profesorů. V mnoha případech bylo také možné narazit na příspěvky přibližující právní úpravu v některých vybraných západních zemích či v evropském právu.

Z dnešního pohledu lze za negativum považovat příspěvky nevelkého rozsahu, které byly v prvních dvaceti letech existence časopisu běžně otiskovány. Některé z nich zůstaly jen pouhými přehledy dané problematiky bez hlubší analýzy a poznámkového aparátu; v případě aktualit pro právní praxi se často v zásadě jednalo jen o stručný popis nové právní úpravy provedené formou výčtu. Podle pokynů pro autory z roku 1997 neměl rukopis přesáhnout 20 normostran a o pět let později byla maximální délka snížena dokonce na pouhých 15 normostran. Důvod byl však pochopitelný – umožnit co nejvíce autorům publikaci v časopise.

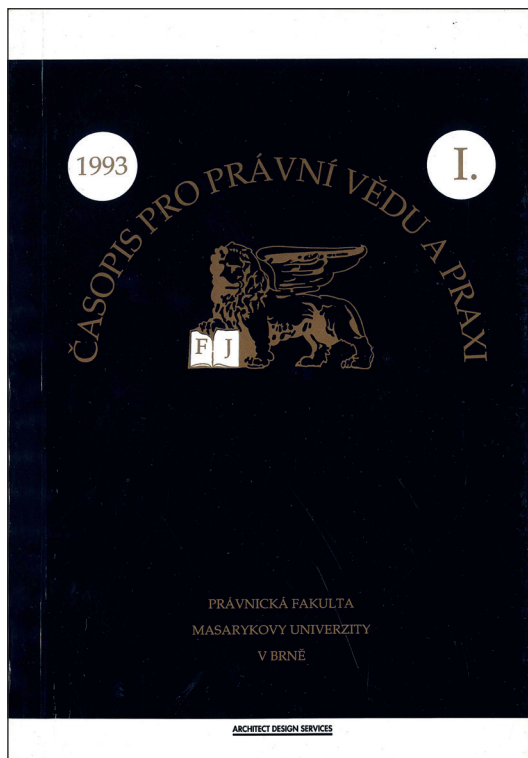
V devadesátých letech také existovala snaha publikovat v ČPVP přepisy projevů osobností, kterým byl udělen čestný doktorát Masarykovy univerzity. Objevit v něm tak lze např. projev prvního děkana fakulty po jejím znovuoobnovení a pozdějšího ústavního soudce Vladimíra Klokočky (č. 2/1993), prezidenta republiky Václava Havla (č. 2/1995) či prezidenta Italské republiky Oscara Luigiho Scalfara (č. 4/1995).

Z hlediska zkoumání historie brněnské právnické fakulty představuje obzvláště zajímavý pramen rubrika Zprávy z vědeckého života, ve které můžeme najít krátké příspěvky z vědeckého a společenského života fakulty. Časopis v prvních letech své existence totiž suploval i roli jakéhosi fakultního zpravodaje či newsletteru. Nalézt zde tak můžeme zprávy o uzavřených smlouvách o spolupráci mezi právníckými fakultami, o habilitačních řízeních, o zahraničních hostech na katedrách, o setkání kateder či zprávy ze studijních cest učitelů do zahraničí a jejich zkušenostech. Někteří z učitelů v těchto zprávách nadšeně a mnohdy zcela nekriticky popisovali své postřehy ze zahraniční a přibližovali čtenářům fungování zahraničních právnických fakult. Neproběhla fakultní konference, ze které by se v ČPVP neobjevila zpráva včetně fotografie. Představována byla také některá fakultní pracoviště jako Ústřední knihovna, Středisko celoživotního vzdělávání či Mezinárodní politologický ústav. Čtenářsky přitažlivé byly jistě rozhovory s významnými osobnostmi, jakými byli tehdejší předseda Nejvyššího soudu Otakar Motejl (č. 2/1993) či rakouský vicekancléř Erhart Busk (č. 1/1994). S postupem doby však tento typ zpráv úplně vymizel.

Zajímavými proměnami prošel editorial časopisu. V prvních letech se v časopise editorial objevoval celkem pravidelně, ovšem ne vždy byl klasickým úvodníkem. V některých případech byl v rámci editorialu publikován odborný článek, jindy přednáška zahraničního profesora, úvaha, vzpomínka na významnou osobnost brněnské právnické fakulty nebo představení nových studijních programů. Po roce 1997 editorial z ČPVP až na výjimky fakticky vymizel a vrátil se do něj až v roce 2016. Od této doby se v něm šéfredaktor Josef Kotásek fejetonistickou formou dotýká problémů, které souvisejí s právní vědou a jejími úskalími, publikační činností či právním psaním.

V průběhu své třicetileté existence změnil časopis několikrát svůj formát a také svou obálku. Ve svých počátcích začal být vydáván ve formátu A5, který se v roce 1999 změnil na formát A4, jenž byl stejně jako dvousloupcová sazba pro fakultní časopis signifikantní dalších 17 let. K návratu k menšímu formátu a k jednosloupcové sazbě došlo opět v roce 2016.

Na první verzi obálky se nacházel motiv okřídleného benátského lva s otevřenou knihou, který vyjadřoval vědění, poznání, umění a zábavu. Obecně benátský lev představoval symbol vznešenosti, síly, moudrosti, spravedlnosti, míru a zbožnosti. Na otevřené knize se nacházel monogram FJ, což byla zkratka pro „faculta juris“, tedy právnickou fakultu. Následující čtvrtstoletí nesl časopis tradiční logo brněnské právnické fakulty. Do třicátého ročníku své existence vstoupil časopis ve zcela novém designu a dosavadní logo nahradil na obálce seznam příspěvků daného čísla.

Ve třicetileté historii ČPVP byla nad rámec běžné periodicity vydána celkem dvě zvláštní čísla. Poprvé to bylo v roce 2013, kdy byly v supplementu publikovány příspěvky z letní školy Katedry dějin státu a práva s podtitulem „Konflikty, spory a jejich řešení v proměnách věků“. U příležitosti stého výročí založení a padesátého výročí znovuoobnovení Právnické fakulty Masarykovy univerzity pak bylo v roce 2019 vydáno druhé historicky a vzpomínkově laděné zvláštní číslo, které obsahovalo příspěvky pamětníků z řad učitelů o vývoji jednotlivých oborů či kateder brněnské právnické fakulty v průběhu její historie.

Kromě toho bylo několik čísel ČPVP zpracováno tematicky. První monotematické číslo bylo věnováno počtě sedmdesátého výročí narození procesualisty a bývalého děkana fakulty Josefa Macura (č. 3/1998). Když se po vstupu České republiky do Evropské unie stal výzkumný tým přibližně 26 akademiků z brněnské právnické fakulty řešitelem výzkumného záměru s názvem „Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004“, byla vydána celkem tři monotematická čísla (č. 4/2006, č. 3/2008 a č. 4/2011), ve kterých byly publikovány výsledky tohoto výzkumu. V prvních dvou případech se jednalo o čísla vydaná kompletně v angličtině a primárně určená zahraničnímu čtenáři. Když v lednu 2009 zemřel rakousko-český právní filozof Ota Weinberger, rozhodla se redakce časopisu uspořádat k uctění jeho památky monotematické číslo (č. 1/2009). Obdobně bylo jedno číslo věnováno připomenutí pětasedmdesátého jubilea Petra Hajna (č. 1/2015) příspěvky z oblasti obchodního práva. V roce 2012 byly publikovány příspěvky z Letní školy Katedry dějin státu a práva PrF věnované historickému vývoji dědického práva (č. 3/2012) a příspěvky ze setkání kateder obchodního práva (č. 4/2012). Jedno monotematické číslo se zaměřilo i na oblast trestního práva a kriminologie (č. 1/2016). V souladu se stále se zvyšujícími nároky na právnické časopisy byl i ČPVP nucen splňovat na něj kladené požadavky. Ocenění jeho kvalit se projevilo zařazením nejprve do seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice, později do databáze ERIH PLUS (2016) a SCOPUS (2018), což v rámci nově zavedené sciencimetrie přinášelo a přináší autorům kromě prestiže i vyšší bodové ohodnocení jejich publikačních výstupů. Výrazný krok k rozšíření okruhu čtenářů představovalo před deseti lety zařazení časopisu do právních informačních systémů ASPI, Beck-online a Codexis, jakož i umístění volně stažitelné verze časopisu na webové stránky brněnské právnické fakulty. Jako u všech moderních časopisů v režimu open access obsahuje ČPVP identifikátor DOI a u autorů jsou uváděna čísla ORCID.

V případě prvních čísel ČPVP náleželi mezi autory fakticky výhradně učitelé fakulty a studenti doktorského studia; postupně se přidávali akademici z ostatních právnických fakult. Ve třiceti ročnících ČPVP je možné najít téměř 850 autorů, přičemž nejčastěji publikujícím autorem se stal Jan Filip.

Na závěr je nutné připomenout i členy redakční rady, kteří neodmyslitelně propůjčovali časopisu v různých etapách jeho existence svou tvář. Prvním předsedou redakční rady se stal v roce 1993 děkan Jiří Kroupa, který jmenoval redakční radu téměř výhradně z řad učitelů fakulty ve složení Josef Bejček, Josef Fiala, Dalibor Jílek a Petr Průcha; z Nejvyššího soudu to byl Jiří Spáčil. Funkci vědeckého redaktora časopisu převzal Karel Schelle, který nahradil v pozici předsedy redakční rady Jiřího Kroupu po jeho rezignaci na funkci děkana o rok později. V roce 1996 stál v čele redakční rady Josef Fiala, kterého následně na této pozici vystřídal Jan Filip, jenž vykonává tuto funkci do současnosti.

Na přelomu tisíciletí byli k práci v redakční radě přizváni např. Jan Svatoň a Vladimír Týč či později Karel Marek, Zdeňka Gregorová, Miloš Večeřa, Martin Škop či Josef Kotásek. K zásadní reorganizaci a rozšíření redakční rady došlo v roce 2008, kdy čítala již 15 členů, nově pocházejících i např. ze Slovenska či Polska. V roce 2016 byla zřízena funkce šéfredaktora, kterou nejprve zastával Marek Fryšták a poté ji převzal Josef Kotásek. Jako odborní asistenti redakce působili Tereza Kyselovská a Jaroslav Benák, kteří se v roce 2019 stali řádnými členy redakční rady. V současné době čítá redakční rada 10 interních a 13 externích členů. Časopis měl za dobu své existence dvě tajemnice redakce: nejprve Jiřinu Michlovou a od roku 2014 Janu Kledusovou.

Časopis pro právní vědu a praxi prošel za uplynulých třicet let dlouhou cestu. Jestliže v devadesátých letech prakticky nepřekračoval fakultní horizont, v posledních letech se stal respektovaným právnickým periodikem s vysokou kvalitativní úrovní publikovaných příspěvků, což je jistě zásluhou dobře odvedené redakční práce. Nezbyvá tak než Časopisu pro právní vědu a praxi popřát mnoho spokojených čtenářů a neméně spokojených autorů i do dalších let.